

EDUSKUNNAN SIVISTYSVALIOKUNNALLESähköposti: SiV@eduskunta.fi**Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi 2019 (HE 123/2018 vp)**

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan yksityisen kopioinnin hyvitysmaksun suuruudesta seuraavaa.

1. Teoston pääviestit

- Hyvityksen nykyinen 11 miljoonan euron taso on pidettävä ennallaan. Talousarvioesitykseen sisältyvä 2 miljoonan euron leikkaus on peruutettava.
- Hyvityksen mitoituksen tulisi perustua tutkimustietoon siitä, voidaanko hyvitystä pitää kohtuullisena korvauksena oikeudenhaltijoille heidän sisältöjensä yksityisestä kopiointista. Nykyinen taso on asetettu poliittisella päätöksellä.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön on laadittava selvitys hyvitysmaksujärjestelmän uudistamisen vaihtoehdoista, jotta järjestelmän kokonaisuudistus voidaan toteuttaa tulevilla hallituskaudella.

2. Perustelut

Suomessa siirryttiin vuoden 2015 alusta budjettirahoitteiseen hyvitysmaksujärjestelmään. Lain mukaan hyvityksen tulee olla määrältään sellainen, että sitä voidaan pitää kohtuullisena hyvityksenä teosten kappaleiden valmistamisesta yksityiseen käyttöön.

Budjettirahoitteisen hyvityksen taso perustui alkuvaiheessa aiempiin laitemaksukertymiin. Lähtötasoksi määriteltiin 11 miljoonaa euroa vuodessa, millä tasolla hyvitys on toistaiseksi pysynyt. Opetus- ja kulttuuriministeriön 27.6.2018 laatimasta budjettirahoitteisen järjestelmän toimivuutta koskevasta selvityksestä ilmenee, että kyseessä oli poliittinen päätös, joka ei perustunut tutkimustietoon hyvityksen kohtuullisuudesta.

Budjettirahoitusta edeltäneen laitemaksun viime vuosien romahdus johtui ennen kaikkea siitä, että kopiointi siirtyi älypuhelimiin ja muihin tallennusvälineisiin, joita ei koskaan otettu laitemaksun piiriin. Tästä syystä on mahdotonta sanoa, mille lähtötasolle budjettirahoitus olisi tosiasiallisesti pitänyt asettaa. Selvää on, että sen olisi tullut olla korkeampi kuin 11 miljoonan euron vuositaso. Tätä osoittaa esimerkiksi se, että ennen lainmuutosta hyvitysmaksun piirissä oli vain 4 % kopiointiin soveltuvien laitteiden laitekaupasta.

Hyvityksen kohtuullisuutta on arvioitava nimenomaan oikeudenhaltijoiden näkökulmasta, koska järjestelmä hyvittää heidän teostensa käyttämistä. Mikäli hyvitystä leikattaisiin muutenkin alhaisesta lähtötasosta talousarvioesityksen mukaisesti 9 miljoonaan euroon, sitä ei voitaisi enää mitenkään pitää kohtuullisena oikeudenhaltijoiden kannalta. Tästä syystä emme pidä leikkausta hyväksyttävänä ja esitämme, että se peruutetaan.

On myös huomattava, että kohtuullinen (tai sopiva) hyvitys on itsenäinen EU-oikeuden käsite, jota on tulkittava yhdenmukaisella tavalla unionin alueella. Siirryttäessä budjettirahoitukseen sivistysvaliokunta kiinnitti huomiota hyvityksen EU-oikeudelliseen erityisluonteeseen (SiVM 14/2014 vp, s. 2): "Valiokunta korostaa, että hyvitysmaksu ei ole tavallinen harkinnanvarainen kulttuurimääräraha, sillä direktiivin tarkoittama 'sopivan hyvityksen' käsite rajaa hallituksen mahdollisuuksia harkinnanvaraisesti vähentää määrärahaa esimerkiksi valtiontaloudellisten yleisten säästötarpeiden vuoksi."

EU-tuomioistuin on linjannut sopivan hyvityksen käsitettä mm. EGEDA-tuomiossa (C-470/14, 9.6.2016), jossa kyse oli budjettirahoitteen hyvitysmaksun sallittavuudesta Espanjassa. Tuomioistuimen mukaan jäsenvaltio voi halutessaan rahoittaa sopivan hyvityksen järjestelmän yleisestä talousarviosta, mutta ei sellaista järjestelmää, jonka kustannukset kohdistuvat muillekin kuin yksityisten kopioiden käyttäjille eli kuluttajille.

Edellä mainitun opetus- ja kulttuuriministeriön selvityksen mukaan EGEDA-tuomion pohjalta on tarpeen arvioida yhdessä valtiovarainministeriön kanssa, onko Suomen nykyinen budjettirahoitteen järjestelmä mahdollista säilyttää muuttamalla sitä niin, että valtion budjettirahoitus perustuu korvamerkittyyntä verotuloon, vai onko palattava tallennus- ja kopiointimaksuun, jos kohdentaminen ei ole mahdollista. Selvityksessä myös todetaan, että tuomion jälkeen Espanjassa on palattu takaisin laitemaksujärjestelmään.

EGEDA-tuomion vaikutus Espanjan hyvitysmaksujärjestelmään osoittaa, että yksittäisen jäsenvaltion harkintavara hyvityksen järjestämisessä on rajallinen. Hyvityksen tason leikkaaminen 2 miljoonalla eurolla muutenkin alhaisesta lähtötasosta voi olla peruste katsoa, ettei hyvitystä enää voida pitää EU-oikeudellisesti hyväksyttävänä.

Lain mukaan yksityistä kopiointia ja sen yleisyyttä tutkitaan hyvityksen oikean mitoituksen määrittämiseksi. Yksityisen kopioinnin muotoja ja volyyymia onkin viime vuosina opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta tutkittu. Sen sijaan budjettirahoitteen hyvityksen kohtuullisuutta oikeudenhaltijoiden kannalta ei ole toistaiseksi selvitetty tutkimustietoon tai muihinkaan metodologisiin lähtökohtiin perustuen.

Mielestämme on painavia perusteita katsoa, ettei 11 miljoonaa euroa ole riittävä hyvitys oikeudenhaltijoille heidän sisältönsä yksityisen kopioinnin korvaamiseksi. Tästä syystä hyvitysmaksujärjestelmä on pikaisesti otettava uuteen valmisteluun opetus- ja kulttuuriministeriössä. Ennen seuraavan hallituskauden alkamista on laadittava selvitys hyvitysmaksujärjestelmän uudistamisen vaihtoehtoista silmällä pitäen järjestelmän kokonaisuudistusta vuonna 2019 alkavalla hallituskaudella.

Helsingissä, lokakuun 3 päivänä 2018

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Risto Salminen
vt. toimitusjohtaja

Martti Kivistö
johtaja, regulaatio ja toimintaympäristö